

POSTANOWIENIE

31 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 31 października 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa Banku S.A. w W.

przeciwko M.S.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Banku S.A. w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 12 czerwca 2025 r., I ACa 944/24,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2) zasądza od Banku S.A. na rzecz M.S. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia powódce do dnia zapłaty.

[M.O.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 12 czerwca 2025 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, w sprawie z powództwa Banku S.A. w W. przeciwko M.S., o zapłatę, na skutek apelacji obu stron od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu z 7 grudnia 2023 r., I C 967/22, zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w punkcie II w ten sposób, że oddalił powództwo ponad zasądzoną od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 215 720,41 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt 1. lit. a), w punkcie III i IV w ten sposób, że zasądził od

pozwanej na rzecz strony powodowej 5824 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 1. lit. b); oddalił apelację strony powodowej (pkt 2.); oddalił apelację pozwanej w pozostałym zakresie (pkt 3.); zasądził od pozwanej na rzecz strony powodowej 572 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego liczonymi od dnia uprawomocnienia się tego punktu wyroku do dnia zapłaty (pkt 4.).

Powódka wniosła od wyroku Sądu drugiej instancji skargę kasacyjną, zaskarżając ten wyrok w części, tj. co do 1, 2 i 4, oraz wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu oraz o zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kosztów postępowania wszczętego wniesieniem skargi kasacyjnej, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała, że w sprawie występują istotne zagadnienie prawne, które powódka sformułowała w postaci pytań:

1) czy kredytobiorca, który bezpośrednio po zawarciu umowy kredytu zarejestrował i prowadził na kredytowanej nieruchomości działalność gospodarczą, jest konsumentem, o którym mowa w art. 22¹ k.c., a co za tym idzie czy może zostać objęty szczególną ochroną prawną przewidzianą dla konsumentów i powoływać się na treść art. 385¹ k.c.?,

2) czy na etapie oceny możliwości obowiązywania umowy po usunięciu postanowienia abuzywnego, tj. na etapie poprzedzającym etap zastępowania postanowienia abuzywnego przepisem dyspozytywnym, dopuszczalne jest ustalenie treści umowy (stosunku prawnego) w zakresie, który był regulowany przez abuzywną normę, na podstawie art. 65 § 1 i 2 k.c. lub art. 56 k.c. w zw. z art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r., poz. 282) lub art. 56 k.c. w zw. z art. 358 § 2 k.c. lub art. 56 k.c. w zw. ze wskazanymi przez powódkę kilkudziesięcioma przepisami, z których na zasadzie analogii iuris lub analogii legis wynika, że w polskim prawie obowiązuje generalna

norma, zgodnie z którą wartość waluty obcej określa się według kursu średniego NBP?;

3) czy oceniając możliwość obowiązywania umowy kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego, po usunięciu postanowienia abuzywnego zgodnie z prawem krajowym, należy brać pod uwagę stan prawny: z (i) dnia zawarcia umowy, (ii) dnia powstania sporu czy (iii) dnia orzekania?;

4) czy jeżeli bez abuzywnego postanowienia umowa kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego nie może obowiązywać, to dochodzi do automatycznej jego substytucji normą dyspozytywną, o ile tylko zastosowanie środków krajowych zapewnia doprowadzenie do sytuacji, jaka miałaby miejsce, gdyby umowa nie zawierała tego abuzywnego postanowienia?;

5) czy art. 358 § 2 k.c. stanowi szczegółowy przepis dyspozytywny, który znajduje zastosowanie z mocy prawa (automatycznie) w miejsce abuzywnej klauzuli kursowej określającej sposób ustalenia kursu franka szwajcarskiego, na potrzeby operacji związanych z indeksowaniem przy wypłacie i przy spłacie kredytu?;

6) czy rozważając unieważnienie umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej na skutek uznania, że postanowienia odsyłające do tabeli kursów (klauzula kursowa) mają charakter niedozwolony, należy mieć na względzie wyłącznie oświadczenie kredytobiorcy, czy badać również, czy określone rozstrzygnięcie prowadzi do zrealizowania celu dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. UE z 1993 r., Nr L 95, s. 29; dalej jako: „dyrektywa 93/13”)?

W ocenie skarżącej w sprawie istnieje także potrzeba wykładni art. 385¹ § 1 i 2 k.c. wywołujących rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego, dotyczące tego, które postanowienia charakterystyczne dla umów kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego są abuzywne, w przypadku stwierdzenia przez sąd, że uprawnienie banku do ustalania kursu franka szwajcarskiego narusza rażąco interesy konsumenta i jest niezgodne z dobrymi obyczajami: czy abuzywna jest wówczas wyłącznie klauzula kursowa określająca sposób ustalenia wartości franka szwajcarskiego, czy też wszystkie postanowienia dotyczące indeksacji kredytu, tj.

klauzula kursowa i klauzula ryzyka walutowego stanowiąca, że wysokość zobowiązań z umowy kredytu zależna jest od zmiennej na przestrzeni obowiązywania umowy wartości waluty obcej?

Pozwana złożyła odpowiedź na skargę kasacyjną, w której wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjnej nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania koncentruje się wokół problematyki skutków uznania za abuzywne postanowień umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej dotyczących zasad ustalania tego kursu na potrzeby wykonania umowy.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego za abuzywne należy uznać postanowienia przyznające bankowi uprawnienie do jednostronnego ustalania tego kursu (zob. wyroki SN: z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 8 listopada 2022 r., II CSKP 674/22; z 24 maja 2024 r., II CSKP 1560/22).

Źródłem abuzywności tego rodzaju postanowień jest w szczególności nierównomierne rozłożenie pomiędzy stronami umowy ryzyka ekonomicznego związanego z ewentualną zmianą kursu waluty obcej. Z tego rodzaju nierównomiernym rozłożeniem ryzyka pomiędzy bankiem a konsumentem mamy do czynienia w niniejszym postępowaniu (zob. przede wszystkim wyrok SN z 16 maja 2024 r., II CSKP 1305/22).

Ponadto, w orzecznictwie TSUE przyjmuje się, że celem dyrektywy 93/13 jest ochrona konsumenta i przywrócenie równowagi pomiędzy stronami poprzez wyłączenie zastosowania warunków uznanych za nieuczciwe przy jednoczesnym zachowaniu, co do zasady, ważności pozostałych warunków umowy (wyroki TSUE: z 23 listopada 2023 r., C-321/22, ECLI:EU:C:2023:911, pkt 91; z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, ECLI:EU:C:2021:341, pkt 72 i przywołane tam orzecznictwo). Chodzi przy tym o zastąpienie formalnej równowagi praw i obowiązków stron, ustanowionej

w umowie, równowagą rzeczywistą, która przywraca równość stron (wyrok TSUE z 15 marca 2012 r., C-453/10, ECLI:EU:C:2012:144, pkt 28 i przywołane tam orzecznictwo).

Zastąpienie wyeliminowanych z umowy postanowień abuzywnych dotyczących zasad ustalania kursu waluty obcej innym sposobem ustalania tego kursu, np. kursem średnim Narodowego Banku Polskiego, co jest postulowane w wielu skargach kasacyjnych wnoszonych przez banki, w tym w skardze wniesionej w niniejszej sprawie, nie doprowadziłoby do wprowadzenia rzeczywistej równowagi pomiędzy bankiem a konsumentem, ponieważ konsument dalej ponosiłby nieograniczone ryzyko związane ze wzrostem kursu waluty obcej. W umowie kredytu w dalszym ciągu nie byłoby bowiem postanowienia limitującego ryzyko ekonomiczne po stronie konsumenta. Zmieniłby się bowiem wyłącznie sposób ustalania kursu waluty obcej, co jest niewystarczające do uznania, że pozycja banku i konsumenta stała się równorzędna.

Odnosząc się do pozostałych kwestii podniesionych przez skarżącą w uzasadnieniu wniosku, należy podkreślić, że były one już przedmiotem wielu wypowiedzi Sądu Najwyższego.

Istotne znaczenie ma w szczególności uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, która z chwilą jej podjęcia uzyskała moc zasady prawnej zgodnie z art. 87 § 1 zd. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn.: Dz.U. z 2024 r., poz. 622), i jako taka wiąże inne składy Sądu Najwyższego.

Zgodnie z uchwałą:

1. w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów.

2. w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.
3. jeżeli w wykonaniu umowy kredytu, która nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają samodzielne roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron.
4. jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot kwot wypłaconych z tytułu kredytu rozpoczyna się co do zasady od dnia następującego po dniu, w którym kredytobiorca zakwestionował względem banku związanie postanowieniami umowy.
5. jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, nie ma podstawy prawnej do żądania przez którąkolwiek ze stron odsetek lub innego wynagrodzenia z tytułu korzystania z jej środków pieniężnych w okresie od spełnienia nienależnego świadczenia do chwili popadnięcia w opóźnienie co do zwrotu tego świadczenia.

Odpowiedzi sformułowane w punktach pierwszym i drugim uchwały determinują ocenę wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w szczególności w zakresie, w jakim pozwana powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego na tle wykładni art. 385¹ § 1 i 2 k.c. oraz w zakresie istotnych zagadnień prawnych pod pkt. 3), 5), 6).

Niezależnie od treści uchwały z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22: - co do kwestii statusu konsumenta Sąd Najwyższy wypowiedział się m.in. w wyrokach: z 14 czerwca 2023 r., II CSKP 254/22; z 28 lutego 2025 r., II CSKP 1323/24; - co do kwestii powiązania tzw. klauzuli kursowej i tzw. klauzuli ryzyka walutowego Sąd Najwyższy wypowiedział się m.in. w wyrokach: z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22; z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22; - co do możliwości zastąpienia niedozwolonych postanowień kursowych poprzez sięgnięcie do wykładni oświadczeń woli (art. 65 k.c.), art. 41 pr. weksl. albo art. 358 § 2 k.c.

Sąd Najwyższy wypowiedział się m.in. w wyrokach z: 27 maja 2022 r., II CSKP 395/22; z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22; z 27 kwietnia 2023 r., II CSKP 1027/22); - co do kwestii momentu, na który ocenia się, czy dane postanowienia ma charakter postanowienia niedozwolonego, Sąd Najwyższy wypowiedział się w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17; - co do kwestii znaczenia woli konsumenta, który wnosi o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego, Sąd Najwyższy wypowiedział się m.in. w wyroku z 18 maja 2022 r., II CSKP 1316/22. Zagadnienie to było również przedmiotem wypowiedzi TSUE m.in. w wyroku z 3 października 2019 r., C-260/18 (pkt 56).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, § 1¹, art. 99 w zw. z art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7 i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

SSN Kamil Zaradkiewicz

[M.O.]

[a.ł]